

Post och lantbrevbäring i Västerlösa. En historisk återblick

Västerlösas första poststation, sannolikt den "inofficiella" under åren före 1875

Posten före 1913

Västerlösas första poststation öppnades officiellt 1 jan 1875, i samband med kronobrevbäringens upphörande. Frans Lindqvist (1835-1906), organist och klockare, var föreståndare. Hans årsarvode var 75 kr.

Redan fr. o m 1 jan 1877, efter bara 2 år, beslöt Kongl. Generalpoststyrelsen att poststationen skulle dras in. Datumstämpeln levererades till Stockholm och skrotades. Skälet till indragningen uppges vara, att föreståndare Lindqvist anhållit om höjning av sitt årsarvode till 120 kr.

Ingen frimärkssamlare, inte ens Postmuseum, har något frimärke stämplat i Västerlösa 1875 – 76. Det kan löna sig att leta i gömmorna....

Enligt K J Peterssons "Västerlösa bygdekrönika" från 1948, bar Anders Magnus Westergren (1820-1895) posten från Linköping till Västerlösa en gång i veckan under 49 år. Han bar även tidningarna direkt från tryckerierna i Linköping, varigenom postverket gick miste om fraktinkomster. Det är idag svårt att reda ut exakt när Westergrens 49-åriga tjänstgöring inträffade. Kanske 1839 – 88, när Westergren var 19 – 68 år? Det är dock oklart, varför posten bars från Linköping, när det gick tåg till Bankeberg (Vikingstad) från 1873. Kanske berodde det på, att Linköping var överordnad poststation för Västerlösa t o m september 1888, då Centrala järnvägspostdistriktet tog över.

1 jan 1880 öppnades poststationen i Västerlösa på nytt, efter stark folkopinion. Återigen blev Frans Lindqvist föreståndare, t o m 1893. Hans årsarvode är okänt. Kantor Karl Johan Petersson (1865-1956) var sedan föreståndare 1894 – 1913.

1875 - 1913 låg poststationen i gamla skolan (nuvarande församlingshemmet), invigd 1872. Först var den inrymd i lärarbostaden på övre våningen, sedan i ett rum på nedre planet. I Hembygdsföreningens handlingar anges, att Västerlösa första poststation låg i Stenhagen (som flyttades 1958 till hembygdsgården). Det var förmodligen en "inofficiell" poststation fram till 1875, eftersom det var postbärare Westergrens bostad.

Karl Gustav Malm (1845-1910) från Sandstorp, Västerlösa Skattegård, blev nästa postbärare. Han efterträdde Westergren, troligen 1888, och höll på några år in på 1900- talet. Han bar posten från Bankeberg två gånger i veckan. Arvodet var 26 öre per gång. Anna Allert har skildrat honom i sin krönika 1959 från barndomsåren i Brunnstorp fr o m 1886. Enligt henne kunde Malm under sommaren snedda genom skogen "med sin tunga postväska". Ibland fick han skjuts med häst. Hans hustru hette Klara. Deras barnbarn kom under 1910- talet från Västerås och hälsade på mormor och lekte då med Alf Törnqvist, som bodde i närheten.

Malm efterträddes av Anders Magnus Westergrens dotter Anna Lovisa, "Ann- Louise post" eller "Post-Louisa", (1861 – 1926) från Stenhagen. Hon bar post några år från Sjögestad och Karl Fredriksson, som körde posten med hästskjuts från Sjögestad tre dagar i veckan några år i början av 1900-talet.

Posten 1913 – 1968

19 oktober 1913 invigdes järnvägen Skänninge – Bränninge (Linköping). Poststationen öppnades samma dag i stationshuset med dagliga posturer. Nils E Malm (1888-1968) blev föreståndare för den gemensamma järnvägs- och poststationen, en tjänst han hade i 38 år tills pensioneringen 1951. Hans hustru hette Anna och han hade fem döttrar. En av dem, Marianne, var gift med Einar Benefors. Malm var 1918 – 1943 revisor i Västerlösa Sparbank och därefter under många år dess kamrer. Han hade även kommunala förtroendeuppdrag. 1951 - 59 var Nils Erik Johansson trafikplatsföreståndare.

Järnvägen lades ner 31 aug 1959. Poststationen låg kvar i stationshuset till 1961, då den flyttades till det nya bankhuset. Vistelsen där blev dock kortvarig, eftersom Västerlösa poststation lades ner för gott 11 maj 1968. Officiellt skedde nedläggningen 12 maj, samtidigt som postnummer infördes i Sverige. Västerlösa tilldelades nr 590 51, men det ändrades till 590 47 (Vikingstad). Banken fanns kvar i huset ytterligare ca 10 år. Sedan 1984 bor Ann- Marie och Robert Nilsson samt Torsten Nilsson där.

Alvar Borg (1903-1979) blev den siste poststationsföreståndaren i Västerlösa, 1959 – 61 i stationshuset och 1961 – 68 i bankhuset.

Skylten tas ner 11 maj 1968.

Lantbrevbäringen

Riksdagen beslöt 1877 att "allmän lantbrefbäring" skulle införas i Sverige. I Västerlösa startade den 1926, men långt tidigare bars det ut post inom socknen. I K J Peterssons "En sockenbeskrivning från Östergötlands slättbygd" (avseende Västerlösa) från 1901, uppges att det då var fyra personer, som bar ut post inom socknen. I Hembygdsföreningens handlingar skildras hur Anna Lovisa Westergren från Stenhagen under ett antal år, oklart exakt när, bar ut post. Hon gick "dagligen" Dömestad – Sperringe – Egelstad och Marås – Hackeryd – Egeby – Linkelösa – Stämninge. Under sina turer trakterades hon ibland med kakor, som hon senare bjöd sina vänner på. Hon bodde kvar i sin lilla stuga, sitt föräldrahem, hela livet fram till 1926.

Alvar Borg blev 1 sept 1926 den första "riktiga" lantbrevbäraren i Västerlösa, en syssla han skötte i 33 år, fram till 1959. Han färdades runt med sin tunga postväska på cykel, trots att han hade förlorat vänster arm i en tröskverksolycka. De sista fem åren åkte han moped. Borg bodde med sin hustru Greta och sina barn i Karlsborg på vägen mot Sjögestad. Där bor nu sonen Lars, tidigare cykelhandlare och tävlingscyklist.

Lantbrevbäringen sköttes 1959 – 63 av Andréas Olsson, som även var bilskollärare. Tidigare hade han arbetat i Henrikssons affär i Västerlösa och under 1950- talet drev han, tillsammans med hustrun Margit, affären i Sperringe.

Alvar Borg uppskattad och legendarisk lantbrevbärare 1926 – 59 och poststationsföreståndare 1959 – 68.

Nästa lantbrevbärare blev Rune Stenberg (1924 - 1991), som körde från posten i Västerlösa 1963 – 68 och från Vikingstad 1968 – 84. Runes hustru heter Sonja och bor i Vikingstad. På 1960- talet bodde hon med sin man i Spärringe Sunnegården och arbetade 1963- 64 i Henrikssons affär. Årsskiftet 1969/70 flyttades poststationen i Vikingstad från järnvägsstationen till eget hus med Karl Evert Johansson som postmästare.

Lantbrevbärrorganisationen, med två linjer till Västerlösa, har varit ungefär likadan sedan 1968: Den ena linjen som en "rundtur" och den andra "tvärs igenom". Gun Lundin var 1973 – 92 ersättare och vikarie på flera linjer. Hon var kyrkligt och politiskt aktiv och en av eldsjälarna vid starten av Västerlösa bygdegårdsförening. Kerstin Samuelsson och Ulla Ahlsén var vikarier åren omkr 1980. Lennart Jakobsson körde post 1985 – 1990. Lantbrevbäringen sköttes 1990 – 2005 av Kent Sigedal och Marianne Andersson. Kent har gjort stora insatser i Vikingstads hembygdsförening och bidragit med uppgifter till denna "posthistorik". 2008 heter lantbrevbärarna på Västerlösa- linjerna Sven Karlsson och Helena Bäck.

Källor: Hembygdsföreningens handlingar
Vadstena landsarkiv
Kent Sigedal, Vikingstad
Ett stort antal Västerlösa- bor

Text: Jan Cederlund

Februari 2008